

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om för- och efternamn och lag om ändring av 8 och 9 § i lagen om registrerat partnerskap

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om för- och efternamn och lag om ändring av 8 och 9 § i lagen om registrerat partnerskap (RP 104/2017 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Assi Salminen, justitieministeriet
- överinspektör Joanna Grandell, justitieministeriet
- specialsakkunnig Markus Rahkola, finansministeriet
- förvaltningsrättsdomare Kristiina Kerttula, Vasa förvaltningsdomstol
- nämndordförande Urpo Kangas, Nämnden för namnären den
- jämställdhetsombudsman Jukka Maarianvaara, Jämställdhetsombudsmannens byrå
- jurist Merike Helander, Barnombudsmannens byrå
- överinspektör Aija Salo, Diskrimineringsombudsmannens byrå
- ledande expert Tytti Ronkainen, Befolkningsregistercentralen
- chef för magistraten i Tavastland Erja Kronberg, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, enheten för styrning och utveckling av magistrater
- förvaltningschef Asta Virtaniemi, Kyrkostyrelsen
- specialsakkunnig Sirkka Paikkala, Institutet för de inhemska språken
- specialsakkunnig Kirsi Pollari, Centralförbundet för Barnskydd
- projektchef Anna Moring, Nätverket för stjärnfamiljer
- verksamhetsledare Juha Jämsä, Sateenkaariperheet - Regnbågsfamiljer ry
- generalsekreterare Kerttu Tarjamo, Seta ry
- jurist Markku Ruuskanen, Sukuseurojen Keskusliitto - SSK ry
- universitetslektor, docent Unni Leino, Trasek ry
- barnpsykiater, psykoterapeut Janna Rantala.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Nämnden för namnären den
- Migrationsverket
- Förbundet Utvecklingsstörning rf

Betänkande LaUB 13/2017 rd

- Fritänkarnas Förbund rf
- biträdande professor Suvianna Hakalehto.

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om för- och efternamn. Genom den upphävs den nuvarande namnlagen. Dessutom föreslås det ändringar i lagen om registrerat partnerskap.

Propositionens syfte är att modernisera lagstiftningen om för- och efternamn, förenkla förfarandena i namnändren och möjliggöra en övergång till elektronisk behandling av namnändren. I den nya lagstiftningen införs termen efternamn för finskans ”sukunimi”. I den äldre lagstiftningen används släktnamn.

Enligt propositionen ska det bli möjligt att ge fyra förnamn i stället för tidigare tre. Som förnamn kan dessutom utan särskilda grunder väljas också ett sådant namn som inte motsvarar finländskt namnskick, om namnet är etablerat i Finland.

Enligt förslaget ska det bli möjligt att bilda en efternamnskombination av två olika efternamn. Föräldrar får fler alternativ att välja sitt barns efternamn. Dessutom kan ett barn få ett efternamn som bildats av en förälders eller far- eller morförälders efternamn, om detta motsvarar namnskicket i en främmande stat som föräldern har anknytning till. De som ingår äktenskap får fler alternativ att välja efternamn eller efternamnskombination. Även sambor kan under vissa förutsättningar få ett gemensamt efternamn eller en gemensam efternamnskombination.

Det föreslås att tidsfristen för att anmäla namn förlängs från två månader till tre månader. Ansvarsfördelningen mellan magistraterna och församlingarna ska göras klarare. I propositionen föreslås det också att endast nybildade efternamn ska kungöras genom publicering på magistraternas webbplatser. Enligt förslaget ska utlåtande av nämnden för namnändren krävas i färre typer av ansökningar än tidigare.

I lagen om registrerat partnerskap stryks begränsningen enligt vilken bestämmelserna om makes efternamn inte ska tillämpas på parter i ett registrerat partnerskap.

Propositionen hänför sig till statens budgetproposition för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen om för- och efternamn avses träda i kraft tidigast ett år efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Lagen om ändring av lagen om registrerat partnerskap avses träda i kraft så snart som möjligt, dock senast vid ingången av 2018.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår en övergripande revidering av namnlagstiftningen. Bakgrunden till det är att det finns ett behov av att uppdatera den gällande lagstiftningen så att den motsvarar förändringarna i samhället. Revideringen tar hänsyn bland annat till de förändrade familjestrukturerna, den mer internationella befolkningen och den allmänna strävan till en mer individuell namngivning. Dessutom syftar propositionen till att gallra ut överlappande myndighetsfunktioner och utveckla en snabbare och tydligare behandling av namnfrågor.

Lagutskottet anser att propositionen behövs och fyller sitt syfte och tillstyrker lagförslagen men med följande anmärkningar och mindre ändringsförslag.

Förnamn

Bestämmelser om förnamn finns i 1—3 § i förslaget till lag om för- och efternamn. Absoluta krav är att förnamnen får vara högst fyra till antalet, att förnamnet inte kan väcka anstöt eller medföra olägenhet och att namnet inte är uppenbart olämpligt som förnamn (1 §). Avvikelse från dessa absoluta krav får inte göras. Regleringen motsvarar i stora drag nuläget, med undantag av att max-
imiantalet förnamn höjs från nuvarande tre till fyra.

I den föreslagna 2 § föreskrivs om krav på förnamn som kan godkännas efter prövning. Avvikelse från dessa krav kan göras på de grunder om vilka det föreskrivs i 3 §. Ett förnamn kan godkännas efter prövning exempelvis om det är etablerat bland personer av samma kön (2 § 1 mom. 2 punkten). Den föreslagna bestämmelsen innebär att förnamnens könsbundenhet bevaras som huvudregel. I propositionen motiveras detta med att könsindelning åtminstone ännu för närvarande är en betydande del av möjligheten att identifiera en person vid socialt umgänge och en del av sät-
tet att skapa en personbeteckning (s. 23). Dessutom motiveras det med att det i befolkningsdata-systemet förutom könskodade namn också har antecknats ett växande antal könsneutrala namn. Sådana namn kan inte anses vara vedertagna bara för det ena könet utan ska kunna användas av båda könen.

Efter bedömning av de samlade utredningarna har utskottet stannat för att stödja bevarandet av förnamnens könsbundenhet. Utskottet anser att propositionen korrekt beaktar å ena sidan människors varierande intressen och personliga situation och å andra sidan även de rådande förhållan-
dena i samhället, jämställdheten mellan könen och i synnerhet barnets bästa. I sin bedömning av frågan har utskottet fäst uppmärksamhet vid följande omständigheter.

En sak som talar för att bevara förnamnens könsbundenhet är att förnamnen också i dag ofta är el-
ler blir etablerade främst för det ena könet. Så är det också i många andra länder. Av de elva re-
ferensländer för vilka situationen utretts i samband med beredningen av propositionen är det bara i Sverige som förnamnens könsbundenhet uttryckligen har slopats.

Utskottet har också tagit hänsyn till att förslaget tydligare än i nuläget gör det möjligt att avvika från könsbundenheten för förnamn. Ett förnamn som är vedertaget för det ena könet kan godkän-

Betänkande LaUB 13/2017 rd

nas för det andra könet för det första om förnamnet enligt uppgifter i befolkningsdatasystemet redan bärs av fem levande personer av samma kön (3 § 1 punkten). Den här grunden för undantag är ny men baserar sig delvis på gällande tillämpningspraxis. Förslaget betyder att om ett namn bärs av minst fem levande personer av samma kön som den sökande, kan namnet godkännas. Det finns inget behov av att åberopa någon annan grund för undantag eller lägga fram någon annan utredning. Denna grund gör det enklare att använda ett namn som är etablerat för det andra könet.

Bakgrunden till att det fastställts en numerisk gräns är enligt uppgift till utskottet behovet av att säkerställa dels en enhetlig och transparent tillämpning, dels digitaliseringen av namnansökningarna. Utskottet menar att det är motiverat med en numerisk gräns. Likaså är det motiverat att den numeriska gränsen lagts vid fem. Därigenom uppstår ingen alltför hög tröskel för tillämpningen av undantagsgrunden. Att den numeriska gränsen uppnås betyder dock inte att ett förnamn på den grunden anses vara etablerat för det aktuella könet. Huruvida ett förnamn är etablerat eller inte bedöms utifrån de förnamn som är antecknade i befolkningsdatasystemet (RP, s. 40 och 41).

Undantag från könsbundenheten är möjliga också om något annat särskilt skäl föreligger (3 § 4 punkten). Bestämmelsen kan bland annat tillämpas i fall där en person på grund av sin könsidentitet vill ha ett namn som är etablerat för det andra könet. Tillämpningen av bestämmelsen är inte kopplad till fastställandet av en persons könstillhörighet utan kan också tillämpas på andra fall som anknyter till könsidentiteten. Det enda som är avgörande vid tillämpningen av denna grund för undantag är att den sökande på ett tillförlitligt sätt visar på sin erfarenhet om sin könstillhörighet (RP s. 43). Det kräver avsevärt mindre utredningar angående personens könsidentitet än vad som behövs i dag. Bakgrunden till den sänkta beviströskeln är den varierande praxisen när det gäller tillämpningen av den gällande namnlagen. Av lagens ordalydelse eller dess motiv går det inte att sluta sig till vilket slag av utredning som ska läggas fram till grund för ansökan. Dessutom behandlas en del av ärendena av nämnden för namnärenden, medan andra ärenden avgörs självständigt av magistraten, i det fall att det till ansökan fogats en medicinsk utredning av att personen ansökt om fastställande av könstillhörigheten enligt lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet (563/2002, nedan translagen). Att en person ansökt om fastställande av könstillhörighet betyder å andra sidan inte alltid att könstillhörigheten fastställs. Det har därför i tillämpningspraxis delvis förblivit oklart vilka situationer som kräver en medicinsk utredning och i vilka situationer det räcker med en enklare utredning eller någon annan orsak i anknytning till könsidentiteten. Med hänsyn till de praktiska erfarenheterna av att gällande reglering och praxis är snäv och till att beviströskeln varierar menar utskottet att propositionen till denna del är motiverad förbättrar de sökandes ställning.

Sammantaget anser utskottet att de föreslagna grunderna för undantag ger behöriga och tillräckliga möjligheter till avvikelser från huvudregeln att förnamnet är könsbundet. De möjliggör bland annat att ett förnamn kan bestå av ett namn som är etablerat för båda könen eller för någotdera könet eller av ett namn som inte är etablerat för någotdera könet eller av en kombination av de föregående. Exempelvis kan ett intersexuellt barn ges en sådan namnkombination, om det bedöms att det är i enlighet med barnets bästa.

Vid bedömningen av frågan om förnamnets könsbundenhet har utskottet utöver det som sagts ovan fäst uppmärksamhet vid riskerna med att slopa detta krav. Enligt utredning kan ett slopande av könsbundenheten nämligen leda till att myndigheterna inte kan förhindra att ett barn ges ett

Betänkande LaUB 13/2017 rd

namn som i realiteten är etablerat enbart för det ena könet trots att namnet kan leda till en kontroversiell situation med tanke på barnets bästa. Det beror på att ett sådant resultat inte kan förhindras enbart på grund av de absoluta kraven i den föreslagna 1 §. Utskottet menar att ett sådan utveckling inte är önskvärd.

Efternamn

I propositionen föreslås det ett flertal ändringar i lagstiftningen om efternamn. Bland annat utökas möjligheterna att bilda en efternamnskombination av två olika efternamn och ges möjlighet att i sambandförhållanden och registrerade partnerskap ta ett gemensamt efternamn och att ge barn ett efternamn som följer namnkulturen i en främmande stat. Förslagen har beaktat att familjestrukturerna har förändrats och familjerna blivit mer internationella, vilket återspeglas i strävan att främja en omfattande valfrihet och stärka jämställdheten och likabehandlingen.

En efternamnskombination kan enligt 5 § i förslaget till lag om för- och efternamn bildas av två olika efternamn som en person enligt den föreslagna lagen har rätt att använda. Efternamnskombinationer är till sin form kombinationer av två efternamn som förenas med ett bindestreck eller särskrivs. Ordningsföljden mellan namnen är valfri. Det innebär att när äktenskap ingås kan en efternamnskombination bildas av det egna namnet och makens namn men också av vilket som helst av två efternamn som personen genom ansökan är berättigad till. Den som är myndig kan exempelvis bilda en efternamnskombination av det egna nuvarande efternamnet och av en far- eller morförälders namn eller av två nybildade efternamn. Av exempelvis efternamnen Andersson och Pettersson kan följande efternamnskombinationer bildas: Andersson-Pettersson, Pettersson-Andersson, Andersson Pettersson, Pettersson Andersson.

Förslaget gör det möjligt att ge barnet en efternamnskombination när föräldrarna inte har gemensamt efternamn. Avsikten är att framhålla barnets bästa, eftersom den föreslagna bestämmelsen möjliggör att båda föräldrarna får namngemenskap med barnet. Om föräldrarna har en gemensam efternamnskombination, bör det dock noteras att också barnet får den efternamnskombinationen. Om båda föräldrarna har olika efternamnskombinationer, kan en efternamnskombination för barnet bildas genom att ta ett efternamn från vardera föräldrarnas efternamnskombination.

I propositionen föreslås det inga ändringar i den gällande namnlagens skydd för efternamn. Såsom nytt släktnamn kan i dag inte godkännas släktnamn som i Finland finns antecknade i befolkningsdatasystemet, och inte heller namn som enligt vad som är allmänt känt är vedertagna i en viss inhemsk eller utländsk släkt. I Sverige, Norge och Danmark har man slopat skyddet för de allra vanligaste efternamnen.

Under beredningen av propositionen övervägdes möjligheten att frångå skyddet för befintliga efternamn i fråga om de vanligaste efternamnen. En sådan ändring skulle ha medfört att en stor mängd efternamn hade kunnat väljas fritt av vem som helst. Dock stannade man under beredningen för att bevara skyddet för efternamn i nuvarande omfattning, eftersom de finländska efternamnen avviker betydligt från namnbruket i de övriga nordiska länderna och det övriga Europa på så sätt att de äldsta finska bondesläktnamnen i vissa fall har gått i arv i släkterna sedan 1200-talet. Att slopa skyddet för enbart de allra vanligaste efternamnen hade också varit problematiskt från jämlikhetssynpunkt.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

Lagutskottet har efter prövning stannat för att stödja bevarandet av skyddet för efternamn på det sätt som föreslås i propositionen. Utskottet har också beaktat att den föreslagna regleringen tillåter undantag från huvudregeln om skydd för efternamn på olika grunder (16 § i lagförslag 1). Syftet med möjligheten till undantag är att säkerställa att bland annat den faktiska mångfalden inom familjeförhållandena kan beaktas, liksom även säkerhetsaspekterna (RP, s. 51). Eftersom undantagsgrunderna är vittomfattande bedömer utskottet att behovet av att göra alla efternamn eller de allra vanligaste efternamnen tillgängliga är litet.

I den gällande lagen finns en bestämmelse enligt vilken domstolen efter att faderskap upphävs kan besluta att barnet ska vara skyldigt att anta det släktnamn som dess mor hade när barnet föddes. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i lagförslaget. Syftet är att värna barnets bästa, eftersom det släktnamn som barnet fått redan kan ha blivit en del av dess identitet (RP, s. 20). Enligt uppgift har barnets namn ändrats i ett fall under de senaste tio åren på grund av talan om upphävande av faderskap. Lagutskottet ser den valda lösningen som motiverad.

Barnets bästa

I frågor som gäller för- och efternamn är det särskilt viktigt att beakta barnets rättsliga ställning, eftersom barnets namn är en viktig del av dess identitet. Av betydelse för den föreslagna regleringen är bland annat FN:s konvention om barnets rättigheter.

Syftet med propositionen är att stärka beaktandet av barnets bästa i beslutsfattandet om barnets namn (RP, s. 22). Regleringen utgår bland annat från att barnet har rätt till ett eget namn, rätt till namngemenskap med den ena föräldern eller båda föräldrarna och rätt att bli hörd. I lagförslaget finns dock ingen uttrycklig bestämmelse om att det namn som ges barnet inte får strida mot barnets bästa eller att en ändring av barnets namn måste vara till barnets bästa. Å andra sidan har barnets bästa och barnets rättigheter särskilt beaktats i ett flertal av den föreslagna lagens materiella bestämmelser och förfarandebestämmelser (bl.a. 1—3, 6—8, 16—18, 20, 27—30 och 43—45 §) och beaktandet av barnets bästa framhålls i motiveringarna till dessa. Exempelvis ska det vid bedömningen av den olägenhet ett förnamn kan medföra ges vikt vid huruvida det är fråga om en myndig person som ansöker om namnet för egen del eller om namnet ska ges ett barn (RP, s. 23). Det betyder att om ansökan gäller namn till ett barn, ska vid bedömning av olägenheten särskild vikt läggas vid att barnets bästa tillgodoses. Efter bedömning av de föreslagna bestämmelserna och motiven till dem menar utskottet att den föreslagna regleringen är ändamålsenlig.

Den föreslagna regleringen utgår från att barnets vårdnadshavare är dess lagliga företrädare. Huvudregeln är att de lagliga företrädarna för barnets talan i samband med beslut som gäller barnet, och vårdnadshavarna ska då beakta exempelvis lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) och dess bestämmelser om att trygga en balanserad utveckling för barnet enligt dess behov och önskemål. Det är alltså i första hand barnets vårdnadshavare och i sista hand myndigheterna som ska bedöma och tillgodose barnets bästa.

Barnets åsikter ska dock tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Det har i propositionen (44 § i lagförslag 1) beaktats på så sätt att en minderårig som har fyllt 15 år har rätt att vid sidan av vårdnadshavaren självständigt föra sin talan. Ger vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare inte sitt samtycke till ändringen av namnet för en minderårig som har fyllt 15 år,

Betänkande LaUB 13/2017 rd

är den minderåriges åsikt avgörande. Därmed anses en minderårig som har fyllt 15 år tillräckligt mogen för att förstå namnändrets betydelse och kan självständigt fatta beslut i frågan. Också minderåriga som är yngre än 15 år beaktas i propositionen. Enligt huvudregeln kan en ändring av en minderårigs namn inte utan dennes skriftliga samtycke godkännas om den minderåriga har fyllt 12 år. Namnet på en minderårig som är yngre än 12 år kan inte heller ändras mot barnets vilja, om barnet är så utvecklat att avseende kan fästas vid hans eller hennes vilja. Utskottet konstaterar att de föreslagna åldersgränserna grundar sig på den gällande namnlagstiftningen och följer logiken i den övriga lagstiftningen. Utskottet har ingenting att invända mot dem.

Av betydelse för barnets bästa är också bestämmelsen om att en ändring av en minderårigs namn inte kan godkännas utan särskilda skäl, om barnets för- eller efternamn har ändrats tre gånger innan han eller hon fyller 12 år (45 §). Bestämmelsen är ny och syftar till att möjliggöra de mest allmänna namnändringssituationerna men samtidigt förhindra att barnets namn omotiverat ändras upprepade gånger.

Avgiftsfrihet för ansökningar

Enligt propositionen är huvudregeln att avgift inte tas ut för en anmälan, medan det däremot tas ut en avgift för ett beslut med anledning av en ansökan. Bestämmelser om avgiftens storlek finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och i de författningar på lägre nivå som utfärdats med stöd av den (28 § 1 mom. i lagförslag 1). I vissa fall tas avgift inte ut heller för ansökan (2 mom.) De här undantagen är i huvudsak av den typ som enligt gällande lagstiftning kan behandlas som avgiftsfria anmälningsärenden. Syftet är att behandlingen av dessa ärenden också i fortsättningen ska kunna behandlas avgiftsfritt när de anhängiggjorts genom ansökan.

Vidare föreslås det i propositionen en i jämförelse med nuläget ny bestämmelse om avgiftsfri behandling av en ansökan om ändring av förnamn, genom vilken sökanden i samband med eller efter fastställande av könstillhörighet ändrar sitt förnamn för att motsvara den könstillhörighet som sökanden antecknats enligt i befolkningsdatasystemet (28 § 2 mom. 7 punkten). För att ansökan om förnamn ska vara avgiftsfri krävs alltså att den görs i samband med eller efter ansökan om fastställande av könstillhörighet. Bestämmelsen hindrar inte att förnamnet ändras redan före ansökan om fastställande av könstillhörighet, men då tas det ut en avgift för behandling av ansökan. Det grundar sig enligt propositionsmotiven på att undantaget från förnamns könsbundenhet då kräver att ärendet prövas av myndigheten (RP, s. 62).

Utskottet har vid behandlingen av propositionen diskuterat huruvida avgiftsfriheten för ansökningar bör utvidgas till fall där ansökan om ändring av namn görs före fastställandet av könstillhörighet eller rentav till alla sådana fall där namnansökan grundar sig på personens könsidentitet. Det senare är dock inte motiverat, eftersom det skulle utvidga avgiftsfriheten väsentligt. Dessutom skulle det utöka magistratens utredningsuppgifter och därmed dess arbetsbörda betydligt, eftersom det i praktiken inte alltid står klart i vilka fall en namnändring är kopplad till könsidentiteten. En ändring av bestämmelsen skulle alltså ha konsekvenser också för magistraternas anslagsbehov.

Att utvidga avgiftsfriheten till fall där namnansökan lämnas före fastställandet av könstillhörighet skulle å sin sida kräva en bedömning av i vilket läge fastställandet av könstillhörighet kan an-

Betänkande LaUB 13/2017 rd

ses så sannolikt att det kan utgöra grund för avgiftsfrihet. Enligt uppgift är dock fastställandet av könstillhörighet enligt translagen en lång process som består av många steg, och processen leder inte alltid till att könstillhörigheten fastställs. Dessutom borde det till stöd för att namnansökan ska vara avgiftsfri visas att personen faktiskt ansökt om fastställande av könstillhörighet, trots att något sådant bevis enligt vad som sägs ovan inte längre ska krävas till stöd för en egentlig namnansökan. Att utvidga avgiftsfriheten till denna typ av fall skulle därför urvattna propositionens strävan att slopa det krav på bevis som nu gäller vid namnansökan som grundar sig på könsidentitet. Som konstaterats ovan anser också utskottet att denna strävan är mycket välkommen. Utskottet ser det därför inte som motiverat eller ändamålsenligt att i bedömningen av avgiftsfrihet för ansökningar införa ett beviskrav.

Utskottet har därför kommit fram till att det inte är motiverat att utvidga avgiftsfriheten för namnansökningar utöver det som föreslås i propositionen. Lagutskottet framhåller att de ansökningsärenden som föreslås vara avgiftsfria gäller fall där en förändring i personens förhållanden kan konstateras i uppgifterna i befolkningsdatasystemet eller som myndigheten annars känner till. Magistraternas behandling av ansökningar är därför summarisk och kräver inte prövning av enskilda fall.

Namngivning av barn som dött före förlossningen

Ett barn som dött före förlossningen kan enligt gällande lagstiftning inte namnges på så sätt att namnet meddelas magistraten och införs i befolkningsdatasystemet. Propositionen medför ingen ändring i detta rättsläge. Bakgrunden till det är enligt uppgift att namnets rättsverkningar anknyter till den anteckning som görs i befolkningsdatasystemet. I befolkningsdatasystemet införs endast uppgifter om levande födda barn, vilket grundar sig på att de rättigheter som lagstiftningen ger och de skyldigheter den påför endast hänför sig till levande personer.

Enligt utskottets uppfattning kan det dock vara viktigt för föräldrarna att ge ett dödfött barn ett namn, även om namnet inte kan meddelas magistraten eller föras in i befolkningsdatasystemet och även om namngivningen inte är förknippad med några rättsverkningar enligt lagstiftningen. Utskottet menar att varken den föreslagna namnlagstiftningen eller bestämmelser i andra lagar ställer några hinder för detta. Namngivningen är i dessa fall dock inte förknippad med några rättsverkningar, så det är inte nödvändigt eller ändamålsenligt att föreskriva särskilt om det.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om för- och efternamn

2 kap. Efternamn

16 §. Ändring av efternamn till befintligt efternamn. Av propositionsmotiven framgår att avsikten är att den som ändrar efternamn utöver att ändra sitt nuvarande efternamn alternativt kan ta ett i paragrafen avsett namn som ett led i sitt efternamn och därmed bilda en efternamnskombination (RP, s. 44). På grund av paragrafens ordalydelse är dess tillämpning på bildandet av efter-

Betänkande LaUB 13/2017 rd

namnskombinationer dock oklar. För att förtydliga bestämmelsen så att den bättre motsvarar det som sägs i propositionsmotiven föreslår utskottet att *rubriken och det inledande stycket* ändras.

5 kap. Särskilda bestämmelser

44 §. Minderårigas självbestämmanderätt. I paragrafen finns bestämmelser om minderårigas självbestämmanderätt. Enligt dess 2 mom. kan en minderårigs namn inte utan dennes skriftliga samtycke ändras, om den minderåriga har fyllt 12 år. Skriftligt samtycke behövs dock inte om den minderåriga på grund av psykisk störning eller utvecklingsstörning eller av någon annan motsvarande orsak inte förstår sakens betydelse eller inte kan uttrycka sin vilja. Enligt utredning till utskottet är syftet med den föreslagna bestämmelsen att betona att barnet ska höras när beslut om namnet fattas. Undantaget behövs dock i situationer där man vill ändra namnet för barnets bästa, men det av de skäl som nämns i bestämmelsen inte går att få barnets samtycke. Avsikten har varit att strama åt villkoren för beviljande av undantag.

Utskottet konstaterar att utformningen av den föreslagna bestämmelsen motsvarar den i 42 och 56 § i den nyligen stiftade faderskapslagen (11/2015). Utskottet framhåller att det av propositionsmotiven (RP, s 73) framgår att man med den oförmåga som avses i bestämmelsen avser att förmågan fortgående saknas och inte något kortvarigt och övergående tillstånd. Vidare understryker utskottet att ett barns allvarliga sjukdom eller funktionsnedsättning inte per automatik betyder att barnet inte kan uttrycka sin vilja. Eftersom avsikten är att underlåtelse att utreda barnets vilja endast ska tillåtas undantagsvis, ska 2 mom. enligt utskottets uppfattning tolkas snävt. Utskottet betonar också att det vid tillämpningen av bestämmelsen alltid ska säkerställas att en i bestämmelsen avsedd grund föreligger och att det därför inte är möjligt att höra barnet. Vidare ska det säkerställas att ändringen av barnets namn sammantaget är till barnets bästa.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 104/2017 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 104/2017 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande LaUB 13/2017 rd

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om för- och efternamn

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Förnamn

1 §

Förnamnsplikt och absoluta krav på förnamn

Var och en ska ha ett förnamn.

Förnamnen får vara högst fyra till antalet.

Som förnamn kan endast godkännas sådana namn eller helheter bestående av flera förnamn som inte

- 1) kan väcka anstöt,
- 2) kan medföra olägenhet,
- 3) är uppenbart olämpliga som förnamn.

2 §

Krav på förnamn som kan godkännas efter prövning

Som förnamn kan endast godkännas namn som

- 1) i fråga om form, innehåll och skrivsätt motsvarar etablerat förnamnsskick,
- 2) är etablerade bland personer av samma kön,
- 3) inte uppenbart påminner om efternamn.

Endast av särskilda skäl kan som första förnamn för ett minderårigt barn godkännas ett namn som utgör första namn för ett levande syskon eller halvsyskon eller ett namn som är bildat med tillägg av ändelsen -son eller -dotter eller som är bildat på motsvarande sätt.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

3 §

Grunder för undantag

Ett förnamn som inte uppfyller kraven i 2 § 1 mom. kan dock godkännas

- 1) om namnet enligt uppgifter i befolkningsdatasystemet redan bärs av fem levande personer av samma kön som personen i fråga,
- 2) om personen på grund av sitt medborgarskap, sina familjeförhållanden eller någon annan därmed jämförbar omständighet har anknytning till en främmande stat och det föreslagna förnamnet motsvarar det etablerade förnamnskicket i den staten,
- 3) på grund av en religiös sed,
- 4) om något annat särskilt skäl prövas föreligga.

2 kap.

Efternamn

4 §

Efternamnsplikt samt ändring och kombinerings av efternamn

Var och en ska ha ett efternamn.

Ett efternamn kan ändras till ett efternamn som inte är i bruk (*nybildat efternamn*) eller till ett annat befintligt efternamn eller kombineras med ett annat efternamn. Bestämmelser om ändring och kombination av efternamn finns nedan.

5 §

Efternamnskombination

Av två olika efternamn, som en person enligt denna lag har rätt att använda, kan bildas en efternamnskombination. Fler än två efternamn kan inte kombineras. Efternamnen förenas med ett bindestreck eller särskrivs. Ordningföljden mellan efternamnen och användningen av bindestreck ska väljas när kombinationen bildas.

6 §

Bestämmande av barns efternamn

Om föräldrarna när de anmäler barnets namn har gemensamt efternamn eller en gemensam efternamnskombination, får barnet detta efternamn eller denna efternamnskombination.

Om föräldrarna inte har ett gemensamt efternamn eller en gemensam efternamnskombination, får barnet samma efternamn eller efternamnskombination som ett helsyskon som föräldrarna gemensamt har vårdnaden om.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

Om barnet när hans eller hennes efternamn anmäls har en förälder, får barnet förälderns efternamn eller efternamnskombination.

I andra fall än de som avses i 1—3 mom. kan som efternamn för barnet väljas antingen någondera förälderns namn eller en efternamnskombination som bildats av föräldrarnas efternamn.

Trots bestämmelserna i 1—4 mom. kan som efternamn för barnet väljas ett efternamn eller en efternamnskombination som bildats av en förälders eller en mor- eller farförälders namn eller av både förälderns och mor- eller farförälderns namn, om föräldern på grund av sitt medborgarskap, äktenskap eller någon annan därmed jämförbar omständighet har anknytning till en främmande stat och det efternamn som föräldrarna anmält motsvarar namnskicket i den staten.

7 §

Överföring av förälders efternamnskombination till barnet

Om en förälder har en efternamnskombination, kan barnet i de fall som avses i 6 § 4 mom. ges

- 1) förälderns efternamnskombination som sådan,
- 2) det ena efternamnet i förälderns efternamnskombination som sådant eller kombinerat med den andra förälderns efternamn eller med det ena efternamnet i den andra förälderns efternamnskombination.

8 §

Bestämmande av minderårigas efternamn på grund av adoption

På bestämmande av ett adoptivbarns efternamn tillämpas vad som i 6 och 7 § föreskrivs om bestämmande av ett barns efternamn.

Ett adoptivbarn får dock behålla sitt eget efternamn som sådant eller som ett av efternamnen i en efternamnskombination. Adoptivbarnets syskon kan inte få det efternamn som adoptivbarnet behållit.

9 §

Bevarande av efternamn vid vigsel

Vardera maken behåller vid vigseln det efternamn eller den efternamnskombination som denne hade när äktenskapet ingicks, om inte makarna kommer överens om något annat.

10 §

Makars gemensamma efternamn och efternamnskombination

Blivande makar kan gemensamt besluta att de vid vigseln antar ett gemensamt efternamn eller en gemensam efternamnskombination. Som gemensamt efternamn eller som en del i en gemensam efternamnskombination kan det efternamn antas som någondera av dem har vid begäran om hindersprövning eller senast hade som ogift.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

Som gemensamt efternamn kan också det ena efternamnet i någondera makens efternamnskombination antas. Som gemensam efternamnskombination kan också någondera makens efternamnskombination antas som sådan.

11 §

Antagande av makes efternamn eller det ena efternamnet i makes efternamnskombination

Om blivande makar inte antar ett gemensamt efternamn eller en gemensam efternamnskombination enligt 10 §, kan vardera maken med samtycke av den andra maken bilda en efternamnskombination av sitt eget efternamn eller ett av efternamnen i sin efternamnskombination och den andra makens efternamn eller ett av efternamnen i den andra makens efternamnskombination. Vardera maken kan med samtycke av den andra maken som sitt efternamn även anta ett av efternamnen i den andra makens efternamnskombination.

12 §

Förutsättningar för överföring av makes efternamn

Ett efternamn som på i 11 § avsett sätt överförs till en make som efternamn eller som det ena efternamnet i en efternamnskombination, ska bäras av den andra maken när begäran om hindersprövning framställs eller när denne senast var ogift och denne ska behålla det eller ta det i bruk när äktenskapet ingås.

13 §

Efternamn från tidigare make

Ett efternamn från en tidigare make kan inte överföras till en ny make som efternamn eller som det ena efternamnet i en efternamnskombination. Inte heller en efternamnskombination från en tidigare make kan överföras till en ny make.

14 §

Antagande av gemensamt efternamn eller makes efternamn under äktenskapet

Vid ändring av efternamn under äktenskapet tillämpas vad som i 10—13 § föreskrivs om namnalternativ för blivande makar.

En make som har ändrat sitt efternamn efter hindersprövningen kan till sin make överföra endast det namn eller den efternamnskombination som han eller hon bär när den ansökan som avses i 1 mom. görs.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

15 §

Avstående från efternamnskombination

Den som bär en efternamnskombination får avstå från det ena av de efternamn som ingår i kombinationen.

16 §

Antagande av befintligt efternamn

Ett efternamn ~~kan ändras till ett annat efternamn~~ som enligt befolkningsdatasystemet används av en levande person **kan antas som efternamn** endast om

- 1) sökanden visar att det efternamn som ansökan gäller har burits av sökanden eller av en förfader i högst femte generationen från sökanden, sökandens generation medräknad,
- 2) det är fråga om att ändra eller förkorta skrivsättet av ett efternamn av främmande ursprung som sökanden använder och på så sätt göra namnet lättare att använda,
- 3) det efternamn som ansökan gäller används av sökandens sambo med vilken sökanden har bott i gemensamt hushåll i minst fem år eller med vilken sökanden har eller har haft ett gemensamt barn eller har eller har haft gemensam vårdnad om ett barn och sambon ger sitt samtycke till att namnet antas,
- 4) det efternamn som ansökan gäller används av sökandens barn eller syskon, och alla de som enligt befolkningsdatasystemet bär efternamnet ger sökanden sitt samtycke,
- 5) det efternamn som ansökan gäller används av sökandens fosterförälder och fosterföräldern ger sitt samtycke till att namnet antas,
- 6) antagande av det efternamn som sökanden föreslår annars ska betraktas som särskilt motiverat på grund av förändringar i familjeförhållandena eller av något annat synnerligen vägande skäl.

17 §

Absoluta krav på nybildade efternamn

Som nybildat efternamn kan endast godkännas ett namn som inte

- 1) kan väcka anstöt,
- 2) kan medföra olägenhet,
- 3) är uppenbart olämpligt som efternamn.

18 §

Krav på nybildade efternamn som kan godkännas efter prövning

Utan särskilda skäl kan som nybildat efternamn endast godkännas namn som

- 1) i fråga om form, innehåll och skrivsätt motsvarar efternamnsskicket i Finland,
- 2) inte är vedertagna i en viss allmänt känd och historiskt betydande inhemsk eller utländsk släkt,

Betänkande LaUB 13/2017 rd

- 3) inte uppenbart påminner om ett förnamn,
- 4) inte består av två eller flera särskrivna namn eller namndelar.

19 §

Skyddade kännetecken

Utan särskilda skäl kan som nybildat efternamn endast godkännas namn som inte kan förväxlas med

- 1) en rikskänd stiftelses eller en förenings eller annan sammanslutnings namn,
 - 2) en registrerad firma eller ett registrerat varumärke eller något annat i näringsverksamhet använt skyddat kännetecken,
 - 3) ett konstnärnamn som är allmänt känt nationellt eller internationellt.
- Vad som föreskrivs i 1 mom. 2 punkten tillämpas inte på bostadsaktiebolags firma.
Ett allmänt ortnamn eller ett ord i allmänspråket betraktas inte som skyddat kännetecken när godtagbarheten av ett nybildat efternamn bedöms.

20 §

Särskilda skäl för att godkänna nybildade efternamn

Även om de krav som anges i 18 § inte uppfylls kan ett nybildat efternamn av särskilda skäl godkännas om

- 1) sökanden visar att det efternamn som ansökan gäller har burits av sökanden eller av en förfader i högst femte generationen från sökanden, sökandens generation medräknad,
- 2) det är fråga om att ändra eller förkorta skrivsättet av ett efternamn av främmande ursprung som sökanden använder och på så sätt göra namnet lättare att använda,
- 3) sökanden på grund av sitt medborgarskap, äktenskap eller någon annan därmed jämförbar omständighet har anknytning till en främmande stat och det nya efternamn som sökanden föreslår motsvarar namnskicket i den staten,
- 4) det är motiverat på grund av en religiös sed,
- 5) antagande av det nybildade efternamn som sökanden föreslår annars ska betraktas som särskilt motiverat.

Ett nybildat efternamn kan godkännas också av ett sådant särskilt skäl som avses i 1 mom. 1 punkten, även om de krav som anges i 19 § inte uppfylls. Ett särskilt skäl för godkännande av ett namn föreligger dessutom om sökanden får ett samtycke till namnändringen från bäraren av det skyddade kännetecknet.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

3 kap.

Namnmyndigheter och förfarandebestämmelser

21 §

Namnmyndigheter

Ärenden som gäller för- och efternamn avgörs av den magistrat inom vars verksamhetsområde sökanden har sin hemkommun eller folkbokföringskommun. En anmälan eller ansökan kan lämnas till vilken magistrat som helst. Vad som i denna lag föreskrivs om magistraten gäller i landskapet Åland Statens ämbetsverk på Åland. Bestämmelser som annan fördelning av behörigheten mellan magistraterna än vad som föreskrivs ovan får utfärdas genom förordning av finansministeriet.

Domstolen kan i samband med fastställande av adoption fatta beslut om ett minderårigt adoptivbarns efternamn.

Särskild sakkunnigmyndighet i frågor som gäller tillämpningen av lagen är nämnden för namnären, som tillsätts av justitieministeriet. Bestämmelser om nämndens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får det dessutom utfärdas bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas vid behandlingen av utlåtanden.

22 §

Anmälan om förnamn

Vårdnadshavaren ska anmäla barnets förnamn till magistraten inom tre månader från barnets födelse. Anmälan kan också göras till den församling i den evangelisk-lutherska kyrkan eller i den ortodoxa kyrkan där barnet är medlem. Den som tar emot anmälan ska utreda att de anmälda förnamnen är lagenliga. Om det finns skäl att befara att något av namnen strider mot lag, om namnet inte används från tidigare eller om det inte kan godkännas, ska församlingen utan dröjsmål överföra ärendet till magistraten för avgörande.

Om en person i andra fall än vad som avses i 1 mom. saknar förnamn när han eller hon införs i befolkningsdatasystemet i Finland, ska personen eller hans eller hennes vårdnadshavare inom sex månader från anteckningen i befolkningsdatasystemet meddela magistraten personens förnamn, om inget annat följer av särskilda skäl.

Om det inte gjorts någon anmälan om en minderårigs förnamn inom utsatt tid, sänder magistraten en uppmaning till vårdnadshavaren att uppfylla anmälningsplikten. Om anmälningsplikten inte har uppfyllts inom skälig tid från det att uppmaningen gavs, är magistraten trots sekretessbestämmelserna skyldig att anmäla saken till det organ som ansvarar för socialvården i den kommun inom vars område barnet bor och som ska sörja för att anmälningsplikten uppfylls.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

23 §

Anmälan om efternamn

Vårdnadshavaren ska anmäla barnets efternamn till magistraten inom tre månader från barnets födelse. Anmälan kan också göras till den församling i den evangelisk-lutherska kyrkan eller i den ortodoxa kyrkan där barnet är medlem. Den som tar emot anmälan ska utreda att namnet är lagenligt. Om det finns skäl att befara att det anmälda efternamnet eller den anmälda efternamnskombinationen strider mot lag, om det anmälda efternamnet eller den anmälda efternamnskombinationen inte kan godkännas eller om det anmälda efternamnet eller den anmälda efternamnskombinationen är ett namn eller en kombination som avses i 6 § 5 mom., ska församlingen utan dröjsmål överföra ärendet till magistraten för avgörande.

Om en person i andra fall än vad som avses i 1 mom. saknar efternamn när han eller hon införs i befolkningsdatasystemet i Finland, ska personen eller hans eller hennes vårdnadshavare inom sex månader från anteckningen i befolkningsdatasystemet meddela magistraten vilket efternamn eller vilken efternamnskombination han eller hon antar, om inget annat följer av särskilda skäl. På efternamn och efternamnskombinationer tillämpas i sådana fall 6 och 7 §.

Om det inte gjorts någon anmälan om en minderårigs efternamn inom utsatt tid, sänder magistraten en uppmaning till vårdnadshavaren att uppfylla anmälningsplikten. Om anmälningsplikten inte har uppfyllts inom skäligen tid från det att uppmaningen gavs, får den minderårige samma efternamn som den förälder som har fött barnet eller, om denna inte är känd, den andra förälderns efternamn. Om ingendera föräldrarnas efternamn är känt, är magistraten trots sekretessbestämmelserna skyldig att anmäla saken till det organ som ansvarar för socialvården i den kommun inom vars område den minderårige bor och som ska sörja för att anmälningsplikten uppfylls.

24 §

Ändring av efternamn i samband med vigsel

Om blivande makar har beslutat att de vid ingående av äktenskap antar ett efternamn eller en efternamnskombination enligt 10—13 §, ska de anmäla valet av efternamn när de begär hindersprövning. Om hindersprövning begärs hos en församling i den evangelisk-lutherska kyrkan eller den ortodoxa kyrkan och om det finns skäl att befara att det anmälda namnet strider mot lag eller namnet inte kan godkännas, ska församlingen utan dröjsmål överföra ärendet till magistraten för avgörande.

Ett intyg över hindersprövning ska förutom de uppgifter som avses i 13 § i äktenskapslagen (234/1929) även innehålla ett konstaterande om att det valda efternamnet är lagenligt.

Vardera maken får vid vigseln behålla sitt eget efternamn oberoende av vilket namn som valts i samband med hindersprövningen.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

25 §

Ändring av för- eller efternamn

Om ett namnäreende inte gäller för- eller efternamn som med stöd av 22—24 § kan antas genom ett anmälningsförfarande, kan en ansökan om ändring av för- eller efternamnet göras till magistraten.

26 §

Anmälan och ansökan

En anmälan och en ansökan som gäller för- eller efternamn ska göras skriftligen. I anmälan och ansökan ska det önskade för- eller efternamnet anges. I ansökan ska grunderna för det nya för- eller efternamnet anges, om det inte är uppenbart onödigt.

En ansökan om ändring av namn är personlig. En gemensam ansökan kan dock göras för samma efternamn eller efternamnskombination, om de sökande är makar eller i 16 § 1 mom. 3 punkten avsedda sambor. En gemensam ansökan kan dessutom göras av en förälder tillsammans med sitt minderåriga barn, om de bor i samma hushåll.

27 §

Avgörande av namnäreende som gäller ett omhändertaget barn

Innan ett ärende som gäller för- eller efternamn för ett omhändertaget barn avgörs ska magistraten begära utlåtande om förutsättningarna för ändring av namnet av det organ som ansvarar för socialvården i den kommun där barnet omhändertagits.

28 §

Avgiftsfrihet för anmälningar och ansökningar

Bestämmelser om de allmänna grunderna för när magistratens prestationer enligt denna lag är avgiftsbelagda och om de allmänna grunderna för storleken på avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Ingen avgift tas ut för behandling av en anmälan.

Avgift tas inte heller ut för ett beslut som fattas på ansökan och vars syfte är att

- 1) ett minderårigt barn får ett efternamn eller en efternamnskombination som bärs av båda föräldrarna,
- 2) ett minderårigt barn får den förälderns efternamn eller efternamnskombination för vilken föräldraskapet inte var fastställt när barnets namn anmäldes efter barnets födelse,
- 3) ett minderårigt barn efter att adoptionen fastställts får sin adoptivförälders efternamn eller efternamnskombination,
- 4) ett minderårigt barn efter att faderskapet upphävts får den andra förälderns efternamn eller efternamnskombination,

Betänkande LaUB 13/2017 rd

5) ett minderårigt barn får det efternamn eller den efternamnskombination som den ena föräldern antagit på grund av äktenskap eller registrerat partnerskap och som båda makarna bär och maken ger sitt samtycke till att namnet antas,

6) ett minderårigt barn efter fyllda 15 år avstår från det ena efternamnet i sin efternamnskombination,

7) sökanden i samband med fastställande av könstillhörighet eller efter det ändrar sitt förnamn för att motsvara den könstillhörighet som denne antecknats enligt i befolkningsdatasystemet i enlighet med lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009).

29 §

Kungörelse om ett ansökt nybildat efternamn samt framställande av anmärkning

Om magistraten anser att det inte finns något hinder för godkännande av ett nybildat efternamn, ska den före godkännandet av namnet kungöra det ansökta nybildade efternamnet genom publicering på sin webbplats.

Den som anser att ett nybildat efternamn står i strid med bestämmelserna i 18 § 2 punkten eller 19 § och att ett godkännande av en ansökan om det namnet skulle kränka hans eller hennes rätt, får framställa en anmärkning mot ansökan.

En anmärkning ska framställas skriftligen till magistraten inom 30 dagar från den dag då det nybildade efternamn som ansökan gäller kungjordes. En anmärkning som framställts efter att tidsfristen har löpt ut kan dock beaktas, om ärendet ännu inte har avgjorts. Bestämmelser om innehållet i meddelanden som publiceras på magistratens webbplats kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Utlåtande av nämnden för namnären

Om ansökan inte ska överföras till en annan myndighet, lämnas utan prövning eller omedelbart avslås, ska magistraten begära ett utlåtande av nämnden för namnären, om ansökan gäller

1) ett förnamn och det finns grundad anledning att befara att namnet inte uppfyller de krav som anges i 1—3 §,

2) ett nybildat efternamn som sökanden inte har burit tidigare, eller

3) ett efternamn som sökandens förfäder har burit och i fråga om vilket senaste anteckning i en handling har gjorts före 1900.

Magistraten ska begära utlåtande av nämnden för namnären i ärenden som gäller för- eller efternamn också annars om den anser att det finns särskilda skäl till det.

Bestämmelser om att utlåtande av nämnden för namnären inte ska begäras om ansökningar som närmare anges i förordningen kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

31 §

Avgörande av namnärenden

Ett på anmälan grundat namnärke, som inte har avgjorts genom ett beslut, anses ha avgjorts den dag då magistraten eller församlingen har fört in namnet i befolkningsdatasystemet.

Ett på ansökan grundat namnärke och en sådan anmälan om namn som inte kan bifallas avgörs genom beslut av magistraten. Om ingen anmärkning har framställts mot ansökan, ska det godkända namnet utan dröjsmål införas i befolkningsdatasystemet.

Om det i ett ärende har begärts ett utlåtande av nämnden för namnärenden, ska magistratens avgörande sändas till nämnden för namnärenden för kännedom.

32 §

Rättelse av uppgifter och sökande av ändring

Bestämmelser om magistratens skyldighet att rätta en felaktig uppgift i befolkningsdatasystemet finns i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster.

Magistratens beslut får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Förvaltningsdomstolens och högsta förvaltningsdomstolens beslut i namnärenden ska sändas till nämnden för namnärenden för kännedom.

33 §

Förlust av efternamn

Om någon på ansökan har fått ett nytt efternamn och användningen av namnet i väsentlig grad kränker rätten till skydd av ett sådant namn eller kännetecken som avses i 16 §, 18 § 2 punkten eller 19 §, kan bäraren av namnet eller innehavaren av kännetecknet i tingsrätten väcka talan om att efternamnet ska förklaras förverkat. Talan ska väckas inom fem år från den dag då efternamnet blev infört i befolkningsdatasystemet.

Den vars rätt till efternamnet med stöd av 1 mom. har förklarats förverkad är skyldig att återta sitt tidigare efternamn.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

4 kap.

Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område

34 §

Bestämmande av namn

Med bestämmande av namn avses i detta kapitel att ett namn bestäms eller ändras på grund av födelse, ingående eller upplösning av äktenskap, fastställande eller upphävande av föräldraskap eller på grund av adoption eller annars på grund av familjeförhållanden, när bestämmandet eller ändringen direkt grundar sig på en bestämmelse i lag eller på anmälan till en behörig myndighet och ärendet har anknytning till en främmande stat.

35 §

Tillämplig lag vid bestämmande av namn

Om den vars namn ska bestämmas är bosatt i Finland när grunden för bestämmandet av namn uppkommer eller när anmälan om namn görs, ska finsk lag tillämpas när namnet bestäms.

Om den vars namn ska bestämmas inte är bosatt i Finland vid den tidpunkt som avses i 1 mom., bestäms namnet enligt den lag som ska tillämpas av den behöriga myndigheten i den stat där den som saken gäller är bosatt vid tidpunkten i fråga.

Finska medborgare som är bosatta i en annan stat än Finland, Danmark, Norge eller Sverige har trots bestämmelsen i 2 mom. rätt att yrka att finsk lag tillämpas när namnet bestäms. Bestämmelser om den myndighet som yrkandet ska riktas till utfärdas genom förordning av statsrådet.

När finsk domstol fastställer en adoption, bestäms ett minderårigt barns namn enligt finsk lag.

Om bestämmelserna i 1—4 mom. inte kan tillämpas, ska vid bestämmandet av namn lagen i den stat tillämpas som den som saken gäller, med beaktande av alla omständigheter, har den närmaste anknytningen till.

36 §

Finsk myndighets behörighet i namnärenden

Ett namn kan i Finland ändras till ett annat genom beslut av en finsk myndighet, om personen är bosatt i Finland. Ett ärende som gäller ändring av namn kan prövas i Finland också om personen inte är bosatt i Finland, men är finsk medborgare och är bosatt i någon annan stat än Danmark, Norge eller Sverige.

Talan om förverkande av namn kan prövas av en finsk domstol, om svaranden är bosatt här.

När en finsk domstol fastställer en adoption, kan den fatta beslut om ett minderårigt barns efternamn.

Förutom i de situationer som avses i 1—3 mom. kan ett namn i Finland på ansökan ändras till ett annat genom beslut av en finsk myndighet, om ärendet inte kan avgöras i den främmande stat där sökanden är bosatt och det finns ett synnerligen vägande skäl till att ärendet ska avgöras i Finland.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

37 §

Ärenden som är anhängiga utomlands

Om ett namnärende är anhängigt hos myndigheterna i en främmande stat och det är uppenbart att deras beslut i ärendet kommer att erkännas i Finland, ska de finska myndigheterna, om samma ärende har inletts senare här i landet, avbryta behandlingen tills det har klarlagts om det utländska beslutet kommer att erkännas i Finland.

Finska myndigheter får dock antingen låta bli att avbryta behandlingen eller fortsätta behandlingen av ett avbrutet ärende, om det kan visas att ett avgörande annars kommer att bli oskäligt försenat.

38 §

Tillämplig lag i namnärenden

I ärenden som gäller ändring av namn, förverkande av namn eller efternamn i samband med fastställande av adoption ska finsk lag tillämpas.

39 §

Giltigheten i Finland av att nytt namn tagits i bruk

Om ett nytt namn har tagits i bruk i en främmande stat utan beslut av en myndighet, kan i bruktagandet godkännas som giltigt i Finland, om det var tillåtet i den stat där den som saken gäller var bosatt vid den tidpunkt då namnet togs i bruk.

40 §

Erkännande av utländska beslut

Ett i en främmande stat meddelat laga kraft vunnet beslut, genom vilket ett namn har ändrats till ett annat eller förklarats förverkat, erkänns utan särskilt fastställande som giltigt i Finland, om beslutet har fattats av en myndighet i den stat där den som saken gäller var bosatt eller hade hemvist vid tidpunkten för beslutet, eller om beslutet erkänns som giltigt i den staten.

Ett beslut erkänns som giltigt i Finland också när det har meddelats av en myndighet i den stat vars medborgare den som saken gäller var vid tidpunkten för beslutet.

41 §

Vägran att erkänna utländska beslut

Ett beslut om namn som meddelats i en främmande stat erkänns dock inte som giltigt i Finland, om

Betänkande LaUB 13/2017 rd

1) den utländska myndighetens behörighet inte var grundad på en parts bostadsort eller hemvist, medborgarskap eller någon annan sådan anknytning som hade gett myndigheten grundad anledning av ta upp ärendet,

2) behandlingen av samma ärende är anhängig i Finland och ärendet har anhängiggjorts i Finland före det förfarande som ledde till det utländska beslutet,

3) beslutet strider mot ett finskt beslut i samma ärende och ärendet har anhängiggjorts i Finland före det förfarande som ledde till det utländska beslutet,

4) beslutet strider mot ett utländskt beslut som har meddelats i samma ärende i ett tidigare anhängiggjort förfarande och som erkänns som giltigt i Finland, eller

5) beslutet har meddelats i ett förfarande som strider mot grunderna för Finlands rättsordning eller ett erkännande av beslutet skulle leda till ett resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning.

42 §

Vägran att tillämpa lagen i främmande stat

En främmande stats lag i fråga om bestämmande av namn eller ibruktagande av ett nytt namn utan att en myndighet fattar beslut om saken tillämpas inte, om tillämpningen av lagen skulle leda till ett resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

43 §

Talan i namnärenden

Talan i ett ärende som gäller en minderårigs namn förs av barnets vårdnadshavare eller av någon annan laglig företrädare för barnet.

Om en person som uppnått myndighetsåldern inte kan förstå namnändets betydelse eller uttrycka sin vilja, förs personens talan i namnärendet av en intressebevakare som avses 29 § 2 mom. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

44 §

Minderårigas självbestämmanderätt

En minderårig som har fyllt 15 år får vid sidan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare självständigt föra sin talan. Om en minderårig som har fyllt 15 år och vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare är av olika åsikt, är den minderåriges åsikt avgörande. Ett ärende kan avgöras på initiativ av en minderårig som har fyllt 15 år utan att vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare hörs, om denne inte kan nås.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

En minderårigs för- eller efternamn kan inte utan dennes skriftliga samtycke ändras, om den minderåriga har fyllt 12 år. Samtycke behövs dock inte om den minderåriga på grund av psykisk störning eller utvecklingsstörning eller av någon annan motsvarande orsak inte förstår sakens betydelse eller inte kan uttrycka sin vilja. För- eller efternamn för en minderårig som är yngre än 12 år kan inte heller ändras mot barnets vilja, om barnet är så utvecklat att avseende kan fästas vid hans eller hennes vilja.

45 §

Begränsningar i ändring av en minderårigs namn

Ändring av en minderårigs namn kan inte utan särskilda skäl godkännas, om barnets för- eller efternamn har ändrats tre gånger innan han eller hon fyller 12 år.

Ändring av ett barns efternamn kan inte utan särskilda skäl godkännas, om ändringen skulle leda till att barnets namngemenskap med båda föräldrarna bryts eller att de minderåriga helsyskonen i familjen skulle ha olika efternamn.

Ett barns efternamn kan ändras till en förälders efternamn efter barnets död endast om föräldraskapet har fastställts på basis av erkännande först efter det att barnet har avlidit.

46 §

Närmare bestämmelser

Bestämmelser om de handlingar som behövs i namnärenden och lämnas in på en för ändamålet fastställd blankett utfärdas av genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet utfärdas det dessutom bestämmelser om den myndighet som fastställer blanketterna.

6 kap.

Ikraftträdande

47 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs namnlagen (694/1985), nedan *den upphävda lagen*.

48 §

Tillämpning av lagen

Om inte något annat föreskrivs nedan, tillämpas på namnärenden som har anhängiggjorts före ikraftträdandet av denna lag de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På ett ärende som

Betänkande LaUB 13/2017 rd

domstolen har återförvisat till magistraten för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag.

På ändring av efternamn i samband med vigsel tillämpas den upphävda lagen, om hindersprövning har begärts före ikraftträdandet av denna lag.

49 §

Uppfyllande av namnplikt

Bestämmelserna om uppfyllande av namnplikt i denna lag tillämpas också när grunden för namnplikt har uppkommit före ikraftträdandet av denna lag. Den tidsfrist som avses i 22 § 2 mom. och i 23 § 2 mom. i denna lag räknas då från ikraftträdandedagen. Om ett barn har fötts före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas den upphävda lagen på den tidsfrist som gäller uppfyllande av namnplikt.

50 §

Efternamn i personlig användning

En kombination bestående av ett gemensamt efternamn och ett efternamn i personlig användning enligt 7 § 3 mom. i den upphävda lagen betraktas efter ikraftträdandet av lagen som en efternamnskombination enligt 5 § i denna lag.

51 §

Mandattid för medlemmarna i nämnden för namnärenden

Mandattiden för de personer som är medlemmar i nämnden för namnärenden när denna lag träder i kraft fortgår tills den tid för vilken de har valts löper ut.

52 §

Bestämmelser om internationell privaträtt

De internationellt privaträttsliga bestämmelserna i 6 kap. i den upphävda lagen i fråga om förvärv av namn och erkännande av beslut som meddelats i en främmande stat tillämpas om grunden för bestämmande av namn har uppkommit, anmälan har gjorts eller ärendet har blivit anhängigt före ikraftträdandet av denna lag.

53 §

Hänvisningar till tidigare lag

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den lag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, ska denna lag tillämpas i stället för den lagen.

2.

Lag

om ändring av 8 och 9 § i lagen om registrerat partnerskap

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om registrerat partnerskap (950/2001) 8 § 4 mom. och 9 §, av dem 8 § 4 mom. sådant det lyder i lag 250/2016 och 9 § sådan den lyder i lag 391/2009, som följer

8 §

En bestämmelse om make i en lag eller en förordning tillämpas också på en part i ett partnerskap som avses i denna lag, om inte något annat föreskrivs. Vad som i namnlagen (694/1985) föreskrivs om personer som har för avsikt att ingå äktenskap tillämpas också på parterna i ett partnerskap som har registrerats i Finland när de omvandlar sitt partnerskap till äktenskap. Anmälningar om namn lämnas in till magistraten samtidigt som en anmälan om omvandling av registrerat partnerskap till äktenskap.

9 §

På ett registrerat partnerskap tillämpas inte de bestämmelser i faderskapslagen (11/2015) som gäller konstaterande av faderskap på grundval av äktenskap och inte heller andra sådana bestämmelser som gäller make enbart på grund av dennes kön.

På ett registrerat partnerskap tillämpas inte bestämmelserna i adoptionslagen (22/2012) om makes rätt att adoptera. En part i ett partnerskap får dock adoptera sin partners barn. På dessa adoptioner tillämpas adoptionslagens bestämmelser om förutsättningar för adoption och adoptionens rättsverkningar i de fall där den som ska adopteras är barn till adoptionsökandens make.

På en part i ett registrerat partnerskap som ensam adopterat sin partners barn under det registrerade partnerskapet tillämpas inte vad som föreskrivs om modern och fadern i 6 a § i lagen om hemkommun (201/1994).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en ansökan om ändring av efternamn för en part i ett partnerskap som är anhängig när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Betänkande LaUB 13/2017 rd

Helsingfors 16.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
vice ordförande Eva Biaudet sv
medlem Ari Jalonen blå
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Pia Kauma saml
medlem Niilo Keränen cent
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Sanna Marin sd
medlem Antti Rantakangas cent
ersättare Wille Rydman saml
ersättare Matti Torvinen blå.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.